

Mohowzeg!

Het West-Vlaams leeft nog

Uze gebeurs klappen nog oltied Vlamsch. Dat bewijst 'Den Grooten Woordenboek van 't West-Vlamsch in Frankryk'. Uitgebracht in de kerstperiode, maar dat nieuws raakte merkwaardig genoeg nog niet eerder 'over de schreve'. Het is een kanjer waar acht jaar aan gewerkt werd, maar in Frans-Vlaanderen zelf lopen de meningen sterk uiteen over het waarom en het nut van zo'n woordenboek...

DOOR NOËL MAES

Van het West-Vlaams dialect wordt al gezegd dat het bedreigd is, des te meer geldt dit voor de variante die in Frans-Vlaanderen nog door vooral oudere mensen gesproken wordt. Maar zoals bij ons die bedreiging er net voor zorgt dat dialect weer hip wordt – zelfs het provinciebestuur is *preus* – gebeurt hetzelfde de voorbije jaren in het stukje Vlaanderen dat ongeveer 350 jaar geleden door Frankrijk werd ingelijfd. Overall zie je aan huizen of herbergen Vlaamse naamborden opduiken en vele straatnamen zijn – officieel – tweetalig, zoals Rue Schoone Straete of Rue Rattekot Straete.

Moeilijk te schatten hoeveel mensen in Frans-Vlaanderen het West-Vlaams nog kennen. Vandaag zijn het er wellicht nog amper 10.000

De voorbije jaren hebben al een 20-tal gemeenten in Noord-Frankrijk het charter 'Ja om 't Vlams' ondertekend. Ze beloven daarbij inspanningen te doen voor tweetaligheid in de communicatie. In het stadhuis van Wormhout ziet men zelfs de leuze van de Franse Republiek vertaald in *Liberteit, Gelykigheid, Fraterniteit...* De tweetalige onderwijzer Frédéric Devos is er burgemeester. Die charters zijn een initiatief van de Akademie voor Nuuze Vlaemsche Taele (ANVT), die in 2004 opgericht is en gevestigd is in het *Steihuus* (stadhuis dus) van Kassel. Het is ook deze organisatie die uitgever is van het nieuwe woordenboek. Met de financiële steun – *mee de geldhelpe* – van de regionale overheid van 'Hauts de France', de wat vreemde nieuwe naam voor de samengevoegde regio's Nord-Pas-de-Calais én Picardië.

Moeilijk te schatten hoeveren vandaag in Frans-Vlaanderen het Vlaamse dialect nog kennen. Cijfers van 1999 hadden het over 90.000, de auteurs van het woordenboek

schatten hun aantal nu op 40 à 50.000 of 10 procent van de inwoners van het arrondissement Duinkerke. Misschien zijn dat mensen die het Vlamsch nog begrijpen maar volgens sommigen zijn er misschien hooguit 10.000 die het nog echt regelmatig spreken.

VLAMSCH

De publicatie van het boek voedt opnieuw een discussie die al langer leeft, over de relatie tussen het Frans-Vlaams en het Nederlands. Of: moet men nu in Frans-Vlaanderen Nederlands onderwijzen of het dia-

lect? Vanuit Vlaanderen – onder meer door Ons Erfdeel – wordt algemeen geijverd voor het Nederlands. Dat doet ook de Federatie van Germaanse Talen. Vicevoorzitter Karel Appelmans, een Vlaming die in Bray-Dunes woont: "Alle scholen in Frans-Vlaanderen zijn vragende partij voor lessen Nederlands. In de Elzas is Duits officieel erkend, het Nederlands hier niet. Komt daarbij dat de Akademie voor Nuuze Vlaemsche Taele er nu langs politieke weg in geslaagd is om het Vlamsch te laten erkennen door de regionale overheid van Hauts de France!" Het was een verkiezingsbelofte van ene Xavier

Bertrand, oud-minister en nu de voorzitter van de regio Hauts de France. Geen Frans-Vlaming maar hij schreef wel het voorwoord in het nieuwe woordenboek... Daarin bepleit hij de studie van het Vlamsch 'als economische troef voor tewerkstelling in België'. Iets waar wel niet iedereen het mee eens is.

Een gevolg van de erkenning was de oprichting van een 'Office Public du Flamand Occidental' in maart 2018 en waarvan de bedoeling en werking niet echt duidelijk is. Een ander gevolg is dat momenteel in de regio zo'n 300 Frans-Vlamingen door de

In Frans-Vlaanderen sieren nog opvallend veel Vlaamse Leeuwen het straatbeeld. (foto Michaël Depestele)

altijd in Noord-Frankrijk

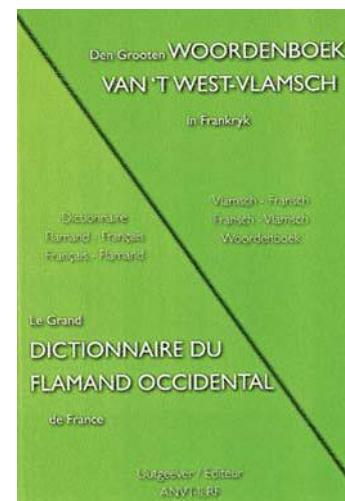
Een cafeetje in Godewaarsvelde. Het 'Vlamsch' wordt vooral nog gesproken door ouderen. (foto Michaël Depestele)

overheid gesubsidieerde dialectlessen volgen, terwijl 20.000 (!) Frans-Vlamingen Nederlands volgen met steun van de Nederlandse Taalunie en dankzij onder andere het Huis van het Nederlands in Belle en de Duinkerke Agglomeratie.

CONCURRENTIESTRIJD

Het lijkt erop dat de concurrentiestrijd tussen Vlamsch en Nederlands in Frans-Vlaanderen zo (weer) aangewakkerd wordt. Wido Bourel, een gezaghebbende Frans-Vlaamse publicist, ziet het met lede ogen gebeuren. "Ik heb niets tegen het initiatief

voor een nieuw woordenboek, maar ben minder gelukkig met de keuze voor een archaische schrijfwijze met als doel maximaal afstand te nemen van het Nederlands. Zelfs Guido Gezelle, toch dé kampioen voor de promotie van het West-Vlaams, heeft nooit echt dialectisch geschreven. Ik ben vóór de slogan 't Is schoon Vlamsch te klappen. Ons doel is om zowel Vlamsch als Nederlands te promoten. Ons Vlaams dan als een dialect van het Nederlands, taal van 23 miljoen Europeanen. Ons doel is niet om het ene in competitie te brengen met het andere."

Den Grooten Woordenboek van 't West-Vlamsch in Frankryk

Eerder zijn er al woordenboeken van het Frans-Vlaams – dat nu ineens 'West-Vlamsch in Frankryk' genoemd wordt – verschenen. In 1985 was er al een pocketwoordenboek uitgegeven door de vereniging 'Tegaere Toegaen', maar het belangrijkste was wel dat van de nu bijna 99-jarige West-Vlaamse priester-onderwijsinspecteur Cyriel Moeyaert uit Watou in 2005 (aangevuld in 2011). Het nieuwe woordenboek is andere koek. Er is acht jaar aan gewerkt en het bevat 12.300 'Vlaamse ' woorden en 5.500 (soms kleurrijke) uitdrukkingen. Het boek is het werk van een 15-tal 'meidoenders, waarvan 't Vlamsch n hulder moerdertaele is' en volgens de uitgevers geen compilatie van vroegere werken. Op de eerste vergadering in 2010 zei taalkundige Philippe Simon die de werkgroep begeleidde: 'Geën boeken meibringen, djuuste je memoorie'.

Volgens Jean Paul-Couché uit Ochtezeele, voorzitter van ANVT, is het woordenboek 'een schoon weeresching van de taele van de Vlaemingen van Frankryk' vandaag. En er staan zelfs 60 nieuw gefabriceerde woorden in, want er ontstaan natuurlijk nieuwe begrippen. Zo wordt een vaatwasmachine een 'verwaschmachyne', een koelkast is een 'koudekasse' en een diepvries een 'vrieskasse'. En wie 'an ze slimfoon etrokken is', is verslaafd aan zijn smartphone... Een hacker is een 'netschuumer'. Zelf gebruikt de Akademie 'nethuuzeke' voor website en 'netbrief' voor e-mail, maar die woorden zijn vreemd genoeg niet vermeld. Hoe dan ook is het pas verschenen 'Woordenboek van 't West-Vlamsch in Frankryk' een bijzonder boeiend naslagwerk voor elke dialectliefhebber.

'Den Grooten Woordenboek van 't West-Vlamsch in Frankryk' is een uitgave van de Akademie voor Nuuze Vlaemsche Taele in Steenvoorde, telt 672 bladzijden en kost 30 euro. Te koop op het secretariaat van de 'Akademie', 27 bis Norbert Segard, 59114 Steenvoorde – 0033 9 54 96 83 16 – open op maandag en vrijdag van 9 tot 12. Ook verkrijgbaar in boekhandels in Frans-Vlaanderen en in Furet du Nord in Rijsel.

Onze KW-vlogger ging op stap in Frans-Vlaanderen en kon daar zijn oren niet geloven. Check zijn filmpje op www.kw.be/vlamsch